GENERALINIO ADVOKATO
NIILO JÄÄSKINEN IŠVADA,
pateikta 2015 m. liepos 7 d.[1]

Byla C-203/14

Consorci Sanitari del Maresme
prieš
Corporació de Salut del Maresme i la Selva
(Tribunal Català de Contractes del Sector Públic (Ispanija) pateiktas prašymas

priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Teisingumo Teismo jurisdikcija — Sąvoka „valstybės narės teismas“, kaip ji suprantama pagal SESV 267 straipsnį — Tribunal Català de Contractes del Sector Públic — Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos jurisdikcijos privalomumas — Direktyva 89/665/EEB — Poveikis SESV 267 straipsnio aiškinimui“

I – Įžanga

1. Ši byla pradėta, kai *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* (Ispanija) (Katalonijos viešojo sektoriaus sutarčių teismas) pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl specialiojo administracinio skundo, susijusio su viešaisiais pirkimais.

2. Nagrinėjant bylą Teisingumo Teisme kilo tam tikrų abejonių dėl šio teismo jurisdikcijos, atsižvelgiant į *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* savybes ir Teisingumo Teismo praktikoje nustatytus kriterijus, kuriais remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikomas „valstybės narės teismu“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį; daugiausia dėmesio susilaukė būtent kriterijus, susijęs su prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos „privaloma jurisdikcija“.

3. Iš tiesų *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* yra kolegiali specializuota administracinė institucija, kompetentinga nagrinėti specialiuosius skundus, susijusius su viešaisiais pirkimais. Kaip specializuota institucija ji nėra teismas, kaip tai suprantama pagal nacionalinę teisę, o jos sprendimas yra galutinis, kiek tai susiję su administracinėmis teisių gynimo priemonėmis. Be to, skundas šiai institucijai pateikiamas fakultatyviai, todėl kyla klausimas, ar ją galima laikyti „valstybės narės teismu“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį. Dėl šio klausimo Teisingumo Teismas turėtų pirmiausia išaiškinti savo sudėtingą praktiką, susijusią su prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos „privaloma jurisdikcija“.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

4. Pagal Teisingumo Teismo prašymą, pateiktą priėmus sprendimą pradėti žodinę proceso dalį ir perskirsčius bylą, šioje išvadoje bus konkrečiai nagrinėjamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos „privalomos jurisdikcijos“ kriterijus, į kurį Teisingumo Teismas ypač atkreipė dėmesį, taip pat aptariami ir kiti kriterijai. Todėl nenagrinėsiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos klausimų, susijusių su bylos esme.

II – **Faktinės aplinkybės ir procesas Teisingumo Teisme**

5. Consorci Sanitari del Maresme, kuri norėjo dalyvauti *Corporació de Salut del Maresme i la Selva* surengtame magnetinio branduolių rezonanso paslaugų užsakymo konkurse, 2013 m. gruodžio 10 d. pateikė specialųjį skundą dėl perkančiosios organizacijos vertinimo komiteto sprendimo *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic*, kad jai būtų leista dalyvauti šiame konkurse [2].

6. Nagrinėdamas šį specialųjį skundą *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* nusprendė pateikti Teisingumo Teismui penkis prejudicinius klausimus [3].

7. 2015 m. sausio 13 d. sprendimu Teisingumo Teismas perdavė bylą šeštajai kolegijai ir pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 76 straipsnio 2 dalį nusprendė nerengti posėdžio. Be to, jis nusprendė, kad byla bus nagrinėjama nepateikiant generalinio advokato išvados.

8. Vis dėlto su prašymu priimti prejudicinį sprendimą susijusios institucijos teisminis pobūdis privertė suabejoti Teisingumo Teismo jurisdikcija.

9. 2015 m. vasario 9 d. Teisingumo Teismas pateikė *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* prašymą pateikti paaiškinimus, šis atsakė 2015 m. vasario 12 d. laišku; Teisingumo Teismas jį gavo 2015 m. vasario 17 d.

10. Teisingumo Teismas, manydamas, kad būtina išsamiai išanalizuoti klausimą, susijusį su tuo, ar *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* laikytinas „valstybės narės teismu“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, perdavė bylą nagrinėti didžiajai kolegijai ir laikėsi nuomonės, kad reikia surengti posėdį, kad šalys galėtų pareikšti galimas savo pozicijas dėl *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo. Todėl Teisingumo Teismas nurodė atnaujinti žodinę proceso dalį, kad patikrintų savo jurisdikciją šioje byloje.

11. Posėdis įvyko 2015 m. gegužės 12 d. dalyvaujant Ispanijos vyriausybei ir Europos Komisijai. Italijos vyriausybei per posėdį nebuvo atstovaujama, ji tik raštu pateikė pastabas dėl klausimų, susijusių su esme.

2 — Dėl pagrindinės bylos faktinių aplinkybių santraukos žr. Nutartį *Consorci Sanitari del Maresme* (C-203/14, EU:C:2015:279, 2 punktas).

3 — Šie klausimai visų pirma susiję su tuo, ar viešosios institucijos turi būti laikomos ūkio subjektais, kaip tai suprantama pagal 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132), ir su jų įtraukimu į oficialius įmonių sąrašus, kai į šiuos sąrašus jas įtraukia viešosios ar privačiosios sertifikavimo įstaigos.

III – **Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos priimti sprendimą dėl prejudicinių klausimų**

A – *Teisinės pastabos*

12. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, siekdamas įvertinti, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija yra teismas pagal SESV 267 straipsnį, Teisingumo Teismas atsižvelgia į aplinkybių visumą, t. y. į tai, koks teisinis institucijos pagrindas, ar ji yra nuolatinė, ar jos jurisdikcija yra privaloma, ar jos procesas grindžiamas rungimosi principu, ar institucija taiko teisės normas, taip pat ar ji yra nepriklausoma [4]. Be to, nacionaliniai teismai gali kreiptis į Teisingumo Teismą tik nagrinėdami ginčą ir turėdami priimti sprendimą pagal teisminiam sprendimui priimti skirtą procedūrą [5].

13. Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad tai, jog nacionalinė institucija negali būti laikoma teismu, kaip tai suprantama pagal nacionalinę teisę, savaime nėra lemiama, nes sąvoka „teismas“, kaip ji suprantama pagal SESV 267 straipsnį, yra savarankiška Sąjungos teisės sąvoka. Iš tiesų Teisingumo Teismas yra laikęsis nuomonės, kad ši sąvoka taip pat gali apimti institucijas, kurios nėra laikomos teismais pagal nacionalinę teisę [6] ir kurios nėra valstybės narės teismų sistemos dalis [7]. Taigi Teisingumo Teismas lemiamą reikšmę teikia ne tiek teisiniam institucijos kvalifikavimui, kiek dalykinėms savybėms [8], todėl reikia įvertinti struktūrines ir funkcines prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos savybes.

14. Ispanijos vyriausybė per posėdį patvirtino, kad *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* yra „peržiūros institucija“, kaip ji suprantama pagal 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvos 89/665/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su peržiūros procedūrų taikymu sudarant viešojo prekių pirkimo ir viešojo darbų pirkimo sutartis, derinimo [9] 2 straipsnio 9 dalies pirmą pastraipą, pagal kurią ji gali būti neteisminio pobūdžio [10]. Iš Teisingumo Teismui pateiktos informacijos taip pat matyti, kad *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* sprendimu išnaudojama „administracinė teisių gynimo priemonė“.

15. Manau, šios iš nacionalinės teisės kylančios aplinkybės nėra lemiamos, jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos savybės įrodo, kad ji atitinka Teisingumo Teismo praktikoje nustatytus ir šios išvados 12 punkte nurodytus kriterijus, pagal kuriuos ją galima laikyti „valstybės narės teismu“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį.

4 — Be kita ko, žr. sprendimus *Vaassen-Göbbels* (61/65, EU:C:1966:39); *Dorsch Consult* (C-54/96, EU:C:1997:413, 23 punktas); *Österreichischer Gewerkschaftsbund* (C-195/98, EU:C:2000:655, 24 punktas); *Syfait ir kt.* (C-53/03, EU:C:2005:333, 29 punktas); *Emanuel* (C-259/04, EU:C:2006:215, 19 punktas); *Forposta ir ABC Direct Contact* (C-465/11, EU:C:2012:801, 17 punktas); *Belov* (C-394/11, EU:C:2013:48, 38 punktas ir nurodyta teismo praktika) ir *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (C-377/13, EU:C:2014:1754, 23 punktas).

5 — Be kita ko, žr. sprendimus *Job Centre* (C-111/94, EU:C:1995:340, 9 punktas); *Victoria Film* (C-134/97, EU:C:1998:535, 14 punktas); *Österreichischer Gewerkschaftsbund* (C-195/98, EU:C:2000:655, 25 punktas); *Syfait ir kt.* (C-53/03, EU:C:2005:333, 29 punktas) ir *Belov* (C-394/11, EU:C:2013:48, 39 punktas).

6 — Be kita ko, žr. sprendimus *Vaassen-Göbbels* (61/65, EU:C:1966:39); *Broekmeulen* (246/80, EU:C:1981:218, 11 ir 17 punktai); *Dorsch Consult* (C-54/96, EU:C:1997:413, 38 punktas); *Jokela ir Pitkäranta* (C-9/97 ir C-118/97, EU:C:1998:497, 24 punktas) ir *Abrahamsson ir Anderson* (C-407/98, EU:C:2000:367, 38 punktas). Taip pat žr. generalinio advokato G. Tesauro išvadą byloje *Dorsch Consult* (C-54/96, EU:C:1997:245, 20 punktas).

7 — Šiuo klausimu žr. generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer išvadą byloje *De Coster* (C-17/00, EU:C:2001:366, 53–57 punktai ir nurodyta teismo praktika).

8 — Generalinio advokato G. Tesauro išvada byloje *Dorsch Consult* (C-54/96, EU:C:1997:245, 23 punktas).

9 — OL L 395, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 246, su pakeitimais, padarytais 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/66/EB, iš dalies keičiančia Tarybos direktyvas 89/665/EEB ir 92/13/EEB dėl viešųjų sutarčių suteikimo peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo (OL L 335, p. 31).

10 — Pagal šią 2 straipsnio 9 dalies pirmą pastraipą „tais atvejais, kai už peržiūros procedūras atsakingos institucijos nėra teisminio pobūdžio, jos visada turi pateikti raštišką savo sprendimo paaiškinimą. Be to, tokiu atveju turi būti numatytos atitinkamos nuostatos, garantuojančios procedūras, pagal kurias visos tariamai neteisėtos priemonės, kurių ėmėsi peržiūros institucija, arba visi tariami jai suteiktų įgaliojimų panaudojimo trūkumai galėtų būti peržiūrėti teisme arba kitoje institucijoje, kuri laikoma teismu ar tribunolu, kaip tai suprantama pagal [SESV 267] straipsnį, ir kuri nepriklauso nei nuo perkančiosios organizacijos, nei nuo peržiūros institucijos“.

16. Kalbant apie konkretų viešųjų pirkimų teisinį pagrindą, atsižvelgiant į šios srities svarbą vidaus rinkai ir visų pirma pagrindinių judėjimo laisvių paisymui, Sąjungos teisės aktų leidėjas šiuo aspektu iš esmės suderino nacionalinės teisės aktus. Išimties tvarka privačių asmenų teisminė apsauga taip pat buvo iš esmės suderinta Direktyvos 89/665 nuostatomis, taigi ji jau nebepriklauso vien valstybių narių procesinės autonomijos sričiai, kuri yra apibrėžiama pagal veiksmingumo ir lygiavertiškumo principus [11].

17. Taigi pagal Direktyvos 89/665 1 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą valstybės narės turi imtis reikiamų priemonių užtikrinti, kad sutarčių, kurias apima Direktyvos 2004/18 taikymo sritis, atveju perkančiųjų organizacijų priimti sprendimai galėtų būti veiksmingai ir visų pirma kuo greičiau peržiūrėti šios direktyvos 2–2f straipsniuose nurodytomis sąlygomis, remiantis tuo, kad tokiais sprendimais buvo pažeisti viešuosius pirkimus reglamentuojantys Sąjungos teisės aktai arba nacionalinės taisyklės, kuriomis tie teisės aktai perkeliami į nacionalinę teisę. Šios teisių gynimo priemonės gali apimti ir nacionaliniuose teismuose paduodamus ieškinius, ir ieškinius pusiau teisminėms institucijoms, nurodytoms Direktyvos 89/665 2 straipsnio 9 dalies pirmoje pastraipoje.

18. Šiomis aplinkybėmis kyla klausimas, ar, jei taikytina, aiškinant sąvoką „teismas“, kaip ji suprantama pagal SESV 267 straipsnį, reikia atsižvelgti į tai, kad nagrinėjama institucija buvo įsteigta tam, kad valstybė narė galėtų laikytis savo įsipareigojimų, kylančių iš Direktyvos 89/665. Iš tiesų Sąjungos viešųjų pirkimų srities teisę neretai tenka aiškinti būtent šioms kvaziteisminėms institucijoms, o kartais tai daro išimtinai šios institucijos, jeigu jų sprendimai praktiškai neskundžiami bendrosios kompetencijos teismams.

19. Reikia pažymėti, kad savo praktikoje dėl SESV 267 straipsnio aiškinimo, kuri daugiausia buvo formuluojama priėmus Direktyvą 89/665, Teisingumo Teismas kriterijus, susijusius su sąvoka „teismas“, kaip ji suprantama pagal SESV 267 straipsnį, jau taikė lanksčiai [12], todėl įvairios peržiūros institucijos, kurias valstybės narės taip pat yra numačiusios viešųjų pirkimų srityje, įgijo galimybę teikti Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus [13]. Nustatydamas kriterijų, kuriuos jis taiko institucijos pripažinimui „teismu“, santykinumą, Teisingumo Teismas teismais, kaip jie suprantami pagal SESV 267 straipsnį, taip pat laikė administracines institucijas, priimančias sprendimus įvairiose Sąjungos teisės srityse paskutine instancija [14].

20. Kadangi, man atrodo, Teisingumo Teismas šioje srityje jau taikė pakankamai lankstų SESV 267 straipsnio aiškinimą, kad užtikrintų vienodą Sąjungos teisės nuostatų aiškinimą nacionaliniu lygmeniu, manau, Direktyvos 89/665 nuostatos ar tai, kad *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* turi aiškią jurisdikciją viešųjų pirkimų srityje, neturi konkretaus poveikio SESV 267 straipsnio taikymui šioje byloje.

11 — Kalbant apie valstybių narių procesinės autonomijos sąvoką ir ją ribojančius Sąjungos teisės principus, be kita ko, žr. sprendimus *Club Hotel Loutraki ir kt.* (C-145/08 ir C-149/08, EU:C:2010:247, 74 punktas ir nurodyta teismo praktika) ir *eVigilo* (C-538/13, EU:C:2015:166, 39 punktas). Dėl veiksmingumo ir lygiavertiškumo principų, atsižvelgiant į Direktyvą 89/665, be kita ko, žr. mano išvadą byloje *Orizzonte Salute* (C-61/14, EU:C:2015:307, 20–26, 33 ir 34 punktai).

12 — Generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer griežtai kritikavo šią „pernelyg lanksčią ir būtino nuoseklumo stokojančią“ teismo praktiką savo išvadose bylose *De Coster* (C-17/00, EU:C:2001:366, 13, 14 ir 58–64 punktai); *Ing. Aigner* (C-393/06, EU:C:2007:706, 22–29 punktai) ir *Österreichischer Rundfunk* (C-195/06, EU:C:2007:303, 27–29 punktai).

13 — Be kita ko, žr. sprendimus *Dorsch Consult* (C-54/96, EU:C:1997:413, 23–38 punktai); *Mannesmann Anlagenbau Austria ir kt.* (C-44/96, EU:C:1998:4); *HI* (C-258/97, EU:C:1999:118, 18 punktas); *Unitron Scandinavia ir 3-S* (C-275/98, EU:C:1999:567, 15 punktas); *HI* (C-92/00, EU:C:2002:379, 26–28 punktai); *Felix Swoboda* (C-411/00, EU:C:2002:660, 26–28 punktai); *Ing. Aigner* (C-393/06, EU:C:2008:213); *Forposta ir ABC Direct Contact* (C-465/11, EU:C:2012:801, 18 punktas) ir *Bundesdruckerei* (C-549/13, EU:C:2014:2235, 22 punktas). Taip pat žr. generalinio advokato P. Léger išvadą byloje *Mannesmann Anlagenbau Austria ir kt.* (C-44/96, EU:C:1997:402, 36–44 punktai); generalinio advokato A. Saggio išvadą byloje *HI* (C-258/97, EU:C:1998:457, 11–15 punktai) ir generalinio advokato J. Mischo išvadą byloje *Felix Swoboda* (C-411/00, EU:C:2002:238, 13–20 punktai) ir generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer byloje *Ing. Aigner* (C-393/06, EU:C:2007:706, 22–29 punktai).

14 — Šiuo klausimu žr. sprendimus *Broekmeulen* (246/80, EU:C:1981:218, 15–17 punktai) ir *Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark* (109/88, EU:C:1989:383, 7 ir 9 punktai) ir generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer išvadą byloje *De Coster* (C-17/00, EU:C:2001:366, 82 punktas).

B – *Dėl kitų klasikinių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos sąlygų nei „privaloma jurisdikcija“, leidžiančių laikyti šią instituciją „valstybės narės teismu“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį*

1. Dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos įsteigimo pagal teisės aktus ir nuolatinio pobūdžio

21. Kalbant apie *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* įsteigimą pagal teisės aktus, iš jo atsakymo į Teisingumo Teismo prašymą pateikti paaiškinimus ir iš Ispanijos vyriausybės per posėdį pateiktų pastabų matyti, kad *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* įsteigė Katalonijos autonominė bendrija, naudodamasi Ispanijos teisėje numatyta ypatinga teisėkūros kompetencija [15].

22. Pirmiausia ši institucija buvo įsteigta kaip vienasmenė institucija *Órgano Administrativo de Recursos Contractuales de Cataluña* (Katalonijos administracinė sutartinių teisių gynimo priemonių institucija) 2011 m. liepos 27 d. Įstatymo Nr. 7/2011 dėl mokestinių ir finansinių priemonių [16] ketvirtąja papildoma nuostata. Dėl padidėjusio darbo krūvio ir bylų, priklausančių *Órgano Administrativo de Recursos Contractuales de Cataluña* jurisdikcijai, specifiškumo ši institucija buvo pertvarkyta į kolegialią instituciją *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* 2013 m. rugsėjo 3 d. Dekretu Nr. 221/2013 [17]. Šiame dekrete yra nuostatų, be kita ko, susijusių su *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* įsteigimu, jurisdikcija ir sudėtimi. Taigi akivaizdu, kad šios institucijos įsteigimo pagal teisės aktus kriterijus yra įvykdytas.

23. Be to, kaip viešųjų pirkimų srities teisminio ginčų nagrinėjimo sistemos dalis, *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* atitinka nuolatinio pobūdžio reikalavimą [18]. Iš tiesų, nors šio teismo nariai skiriami penkerių metų kadencijai, kuri gali būti atnaujinama [19], vis dėlto, kaip viešosios teisės reglamentuojama institucija, jis yra nuolatinis, taigi tai nėra *ad hoc* instancija, sudaroma siekiant išnagrinėti individualų ginčą.

2. Dėl rungimosi principu grindžiamo proceso ir teisės normų taikymo

24. Pirma, kalbant apie tai, ar procedūrai, pradėtai *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* pareiškus specialųjį skundą, būdingas rungimasis, pirmiausia reikia pažymėti, kad reikalavimas, kad procesas būtų grindžiamas rungimosi principu, nėra absoliutus kriterijus [20]. Taigi pagal Karaliaus dekreto įstatymo Nr. 3/2011 46 straipsnį šalys turi galimybę ginčo išsprendimo tikslu pateikti kompetentingai institucijai pastabas ir įrodymus. Pagal Dekreto Nr. 221/2013 14 straipsnį *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* atveju procedūrų, pradėtų padavus specialųjį skundą viešųjų

15 — Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos paaiškinimų matyti, kad Ispanijos institucijos, kurios specializuojasi klausimais, patenkančiais į viešųjų pirkimų sritį, buvo įsteigtos 2011 m. lapkričio 14 d. Dekretu įstatymu 3/2011 dėl Viešojo sektoriaus pirkimų įstatymo kodifikuotos redakcijos priėmimo (2011 m. lapkričio 16 d. BOE, Nr. 276, p. 117729, toliau – Ispanijos dekretas įstatymas 3/2011). Šiuo Dekretu įstatymu Nr. 3/2011 buvo įsteigtas *Tribunal Central de Recursos Contractuales* (centrinė institucija), o autonominės bendrijos įgaliotos atitinkamose autonominėse bendrijose steigti peržiūros institucijas.

16 — 2011 m. liepos 29 d. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* Nr. 5931. Pagal šios ketvirtosios papildomos nuostatos 1 dalį „ši institucija turi specializuotos administracinės institucijos pobūdį ir, įgyvendinama savo įgaliojimus, veikia visiškai nepriklausomai“.

17 — 2013 m. rugsėjo 5 d. Dekretas 221/2013 dėl *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* įsteigimo, veiklos organizavimo ir veikimo (*Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, Nr. 6454). Ispanijos vyriausybės teigimu, šiomis normomis *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* veiklos organizavimas ir veikimas reglamentuojamas lygiai taip pat kaip *Tribunal Administrativo Central de Recursos Contractuales* Karaliaus dekrete įstatyme Nr. 3/2011.

18 — Dėl nuolatinio pobūdžio kriterijaus žr., be kita ko, Sprendimą *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (C-377/13, EU:C:2014:1754, 25 ir 26 punktai) ir generalinio advokato P. Léger išvadą byloje *Mannesmann Anlagenbau Austria ir kt.* (C-44/96, EU:C:1997:402, 38 punktas).

19 — Dekreto 221/2013 7 straipsnis.

20 — Sprendimai *Dorsch Consult* (C-54/96, EU:C:1997:413, 31 punktas) ir *Gabalfrisa ir kt.* (C-110/98–C-147/98, EU:C:2000:145, 37 punktas).

pirkimų srityje, eiga reglamentuojama teisės aktų, susijusių su viešaisiais pirkimais, pamatinėmis normomis, taisyklėmis, kuriomis užtikrinamas šių teisės aktų įgyvendinimas, ir minėtame dekrete bei teisės aktuose, taikomuose viešosios valdžios institucijų teisiniam režimui, įtvirtintomis procedūrinėmis nuostatomis, ir administracinio proceso teisės aktais pagal bendras teisės normas.

25. Be to, kadangi aišku, kad *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* paduodant specialiuosius skundus viešųjų pirkimų srityje nagrinėja ginčus tarp, viena vertus, perkančiosios organizacijos kaip atsakovės ir, kita vertus, bylą iškėlusio konkurso dalyvio, manau, šioje byloje sąlyga, susijusi su rungimosi principu grindžiamu procesu, yra įvykdyta.

26. Kita vertus, remiantis pačios prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos pateikta informacija, ši institucija tikrina viešųjų pirkimų srityje priimtų sprendimų teisėtumą. Reikia priminti, kad tokios institucijos kaip *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* Ispanijoje yra steigiamos, kad būtų laikomasi iš Direktyvos 89/665 kylančių įpareigojimų, pirmiausia įpareigojimo užtikrinti, kad dėl perkančiųjų organizacijų per viešųjų pirkimų procedūrą priimtų sprendimų galėtų būti veiksmingai paduodamas skundas, grindžiamas Sąjungos viešųjų pirkimų teisės arba nacionalinės teisės normų, kuriomis ši teisė perkeliama į nacionalinę teisę, pažeidimu. Taigi *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* kaip institucija, kompetentinga nagrinėti tokius skundus, akivaizdžiai taiko teisės normas.

3. Dėl nepriklausomumo

27. Vadovaujantis Teisingumo Teismo praktika, nepriklausomumo, kuris yra neatskiriamas nuo teisminės funkcijos, sąvoka pirmiausia reikalauja, kad atitinkama institucija turėtų trečiojo asmens statusą sprendimą, dėl kurio pareikštas ieškinys, priėmusios valdžios institucijos atžvilgiu [21]. Ši sąvoka apima du aspektus. Pirmasis, išorinis, aspektas reiškia, kad institucija turi būti apsaugota nuo išorinės įtakos ar spaudimo, kurie gali kelti grėsmę jos narių sprendimų laisvei, kiek tai susiję su jiems nagrinėti pateikiamomis bylomis. Antrasis, vidinis, aspektas susijęs su nešališkumo sąvoka ir juo reikalaujama laikytis vienodos pozicijos dėl bylos šalių ir jų atitinkamų interesų, susijusių su šios bylos dalyku. Šiuo aspektu reikalaujama, kad būtų laikomasi objektyvumo ir kad nebūtų jokio suinteresuotumo bylos baigtimi, be to, kad ginčas būtų išspręstas griežtai laikantis teisės normų [22].

28. Būtinybė užtikrinti nepriklausomybę ir nešališkumą reikalauja, jog egzistuotų taisyklės, be kita ko, dėl teismo sudėties, jo narių paskyrimo, įgaliojimų trukmės ir susilaikymo, nusišalinimo ir atšaukimo priežasčių, kad teisės subjektams nekiltų jokių abejonių dėl to, jog šiam teismui nedaro įtakos išorės veiksniai, ir dėl jo neutralumo, kai susikerta interesai [23]. Pagal teismų praktiką tam, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija atitiktų nepriklausomumo sąlygą, be kita ko, reikalaujama, kad šios institucijos narių atleidimo atvejai būtų aiškiai nustatyti teisės aktų nuostatose [24].

29. Man atrodo, šioje byloje šios prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos nepriklausomumo sąlygos yra įvykdytos. Iš tiesų pagal Dekreto Nr. 221/2013 2 straipsnį „Teisinis pobūdis“, kuris yra susijęs su *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* įsteigimu, „*Tribunal* yra kolegiali specializuota administracinė institucija, įgyvendinanti savo funkcijas visiškai nepriklausomai, objektyviai ir nešališkai, nesusijusi jokiais pavaldumo ryšiais ir negaunanti jokių nurodymų iš atitinkamų viešojo valdymo institucijų“.

21 — Sprendimai *Corbiau* (C-24/92, EU:C:1993:118, 15 punktas); *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587, 49 punktas); *RTL Belgium* (C-517/09, EU:C:2010:821, 38 punktas) ir TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265, 29 punktas).

22 — Sprendimai *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587, 51 ir 52 punktai ir juose nurodyta teismo praktika); *RTL Belgium* (C-517/09, EU:C:2010:821, 39 ir 40 punktai) ir *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:2265, 30 ir 31 punktai).

23 — Sprendimai *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587, 53 punktas ir nurodyta teismo praktika) ir *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:2265, 32 punktas).

24 — Sprendimas *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:2265, 32 punktas) ir Nutartis *Pilato* (C-109/07, EU:C:2008:274, 24 punktas). Tačiau reikia pažymėti, kad Sprendime *Köllensperger ir Atzwanger* (C-103/97, EU:C:1999:52, 20–25 punktai) Teisingumo Teismas netaikė šios sąlygos ir laikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusią instituciją valstybės narės teismu, nepaisydamas to, kad buvo specialios nuostatos, reglamentuojančios jos narių nusišalinimą ir susilaikymą.

30. Kalbant apie prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos sudėtį, Dekreto Nr. 221/2013 5 straipsnyje numatyta, kad ją sudaro pirmininkas ir du nariai, posėdžiaujantys kaip teisėjai, kuriuos skiria tarnybos, kompetentingos nustatyti viešųjų pirkimų kriterijus ir vadovauti šiems pirkimams bei juos kontroliuoti. *Tribunal* nariui keliami reikalavimai išvardyti Dekreto Nr. 221/2013 6 straipsnyje. Primenu, kad nariai skiriami penkerių metų kadencijai, kuri gali būti atnaujinta [25], ir šiai kadencijai *Tribunal* nariais paskirti pareigūnai administracine tvarka deleguojami į šią instituciją, t. y. jie eina pareigas tik *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* [26]. Pagal Dekreto Nr. 221/2013 8 straipsnio 4 dalį šios institucijos nariai negali būti atleisti iš pareigų, tačiau jie gali būti nušalinami arba atšaukiami iš pareigų dėl tam tikrų šiame straipsnyje aiškiai nurodytų priežasčių [27]. Dekreto Nr. 221/2013 11 straipsnyje nustatytos specialiosios taisyklės, susijusios su susilaikymo ar nusišalinimo atvejais.

31. Nors *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* yra susietas su „tarnyba, kompetentinga nustatyti viešųjų pirkimų kriterijus ir vadovauti šiems pirkimams bei juos kontroliuoti“, jo nesieja jokie pavaldumo ryšiai ir jis negauna jokių nurodymų iš atitinkamų viešojo valdymo institucijų [28]. Priimdamas sprendimą, *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* esamų interesų atžvilgiu veikia kaip trečiasis asmuo ir turi reikalaujamą nešališkumą [29].

32. Galiausiai reikia pažymėti, kad *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* negali būti atsakovas, jeigu jo sprendimai yra ginčijami [30]. Aišku, *Tribunal* priimti sprendimai ir aktai gali būti skundžiami teismui administracine tvarka, tačiau tai yra antrosios instancijos teisminė apsauga, ir dėl to šios institucijos sprendimai negali prarasti savo teisminio pobūdžio, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos sprendimai negali būti peržiūrimi administracine tvarka [31].

33. Taigi, mano nuomone, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija atitinka Teisingumo Teismo praktikoje nustatytą nepriklausomumo kriterijų.

C – *Dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos jurisdikcijos privalomumo*

34. Būtent dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos „jurisdikcijos privalomumo“, kaip tai suprantama pagal teismo praktiką, susijusią su SESV 267 straipsniu, Teisingumo Teismui kilo abejonių dėl *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* kvalifikavimo kaip „valstybės narės teismo“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį. Primenu, kad šiuo atveju

25 — Žr. šios išvados 23 punktą.

26 — Reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas Sprendime *Dorsch Consult* (C-54/96, EU:C:1997:413) valstybės narės teismu laikė Federalinę priežiūros komisiją, kurios nariai „pareigūnai“ buvo nacionalinės administracinės institucijos, atsakingos už konkurencijos kontrolę, nariai ir *tuo pačiu metu* ėjo ir vienas, ir kitas pareigas (žr. generalinio advokato G. Tesauro išvadą byloje *Dorsch Consult* (C-54/96, EU:C:1997:245, 33 ir 34 punktai).

27 — Be to, man atrodo, narių „pareigūnų“ neatleidimo iš pareigų garantijos byloje *Dorsch Consult* (C-54/96, EU:C:1997:413) buvo mažesnės, nei šioje byloje Dekreto 221/2013 8 straipsnio 4 dalyje išvardytos garantijos.

28 — Žr. Dekreto 221/2013 1 ir 2 straipsnius.

29 — Sprendimai *RTL Belgium* (C-517/09, EU:C:2010:821, 47 punktas); *Epitropos tou Elegktikou Synedriou* (C-363/11, EU:C:2012:825, 21 punktas) ir *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:2265, 37 punktas).

30 — Žr. sprendimus *Corbiau* (C-24/92, EU:C:1993:118, 16 ir 17 punktai); *Belov* (C-394/11, EU:C:2013:48, 49 ir 51 punktai) ir *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:2265, 37 punktas) ir Nutartį *MF 7* (C-49/13, EU:C:2013:767, 19 punktas).

31 — Žr. Dekreto Nr. 221/2013 29 straipsnį. Šiuo klausimu taip pat žr. Sprendimą *Westbahn Management* (C-136/11, EU:C:2012:740, 30 punktas), kuriame Teisingumo Teismas valstybės narės teismu, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį, laikė *Schienen-Control Kommission* (Austrijos geležinkelių kontrolės komisija), kuri buvo reglamentuojama pagal bendrąją administracinio proceso teisę ir kurios sprendimai negalėjo būti panaikinti administraciniais sprendimais, tačiau galėjo būti apskųsti *Verwaltungsgerichtshof* (Aukščiausiasis administracinis teismas). Panašaus požiūrio Teisingumo Teismas laikėsi, be kita ko, Sprendime *Österreichischer Rundfunk* (C-195/06, EU:C:2007:613, 20–22 punktai). Šiuo klausimu žr. generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer išvadą byloje *Österreichischer Rundfunk* (C-195/06, EU:C:2007:303, 32 ir 34 punktai).

labai svarbu žinoti, ar tai, kad skundas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusioje institucijoje nėra vienintelė prieinama teisių gynimo priemonė, nepaisant šios institucijos sprendimo privalomo pobūdžio, neleidžia šios institucijos laikyti „valstybės narės teismu“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį.

35. Iš tiesų, iš Teisingumo Teismo turimos informacijos matyti, kad skundas *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* yra *alternatyvus*. Šios institucijos teigimu, ieškovas gali *pasirinkti*[32], ar kreiptis su specialiuoju skundu į *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic*, ar paduoti ieškinį pagal administracinės teisenos procesą, tačiau jo sprendimas yra privalomas institucijai ir ši negali nuo jo nukrypti[33]. Tačiau, kalbant apie 2007 m. spalio 30 d. Įstatyme Nr. 31/2007 dėl viešųjų pirkimų procedūrų vandens, energijos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose[34] numatytus specialius sektorius, galimybė tiesiogiai paduoti skundą administracinės teisenos tvarka nėra numatyta. Taigi šių sektorių atveju specialusis skundas nėra alternatyvi priemonė, nes prieš kreipiantis į bendrosios kompetencijos administracinius teismus būtina kreiptis į peržiūros institucijas, kaip antai į *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic*.

36. Šioje byloje pagrindinės bylos ginčas nėra susijęs su vienu iš Įstatyme Nr. 31/2007 nurodytų ir šios išvados 35 punkte paminėtų specialiųjų sektorių, tad, man atrodo, turi būti taikoma įprasta tvarka.

37. Iš tiesų reikia priminti, kad į klausimą, ar institucija gali kreiptis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo, turi būti atsakyta remiantis struktūriniais ir funkciniais kriterijais. Šiuo aspektu nacionalinė institucija gali būti pripažinta „valstybės narės teismu“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį, jei vykdo teismines funkcijas, o dėl kitų jos vykdomų funkcijų, kaip antai administracinių, toks statusas jai negali būti pripažintas[35]. Iš to darytina išvada, kad siekiant nustatyti, ar nacionalinė institucija, kuriai įstatymo pavesta vykdyti skirtingas funkcijas, laikytina „valstybės narės teismu“ pagal SESV 267 straipsnį, būtina patikrinti, koks yra konkrečių jos funkcijų, kurias ji vykdo tam tikromis teisinėmis aplinkybėmis, pobūdis tuo metu, kai ji kreipiasi į Teisingumo Teismą[36].

38. Kaip ir kiti „valstybės narės teismo“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį, kriterijai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos „jurisdikcijos privalomumo“ kriterijus yra suformuluotas Teisingumo Teismo praktikoje. Reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas ne visuomet nuosekliai vartoja šią sąvoką savo praktikoje. Neretai Teisingumo Teismas aiškiai nenurodo šio kriterijaus ir bent prancūzų kalba šią sąvoką vartoti gana sunku. Man atrodo, sąvoka „prašymą

32 — Ispanijos vyriausybės teigimu, visuomenei jau pristatyto įstatymo projekte ši pasirinkimo galimybė panaikinta. Taigi jeigu šiam projektui bus pritarta, reikės privalomai numatyti specialiojo skundo padavimo peržiūros institucijoms, kaip antai *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic*, galimybę.

33 — Ispanijos vyriausybės teigimu, todėl skundas yra pasirinktinis tik konkurso dalyviui, tačiau niekada – perkančiajai organizacijai, kuri negali nukrypti nuo konkurso dalyvio sprendimo. Tačiau ši aplinkybė nėra lemiama, nes tai, kad atsakovas (perkančioji organizacija) privalo priimti ieškovo (konkurso dalyvio) padarytą teismo pasirinkimą, atsiranda iš teismo jurisdikcijos esmės (šiuo klausimu žr. generalinio advokato M. Szpunar išvadą byloje *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (C-377/13, EU:C:2014:246, 39 punktas ir nurodyta teismo praktika). Tačiau, man atrodo, tai, kad susitariančioji šalis gali pasirinkti, ar paduoti specialųjį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai institucijai, ar kreiptis į administracinį teismą, lemia, kad jo pasirinkimas saisto jį patį taip pat kaip ir instituciją, nes skundas ar ieškinys *tampa privalomas šalims*. Taigi, man atrodo, šiam skundui taikomas *lis pendens* principas, nors tai nėra aiškiai pripažinta Teisingumo Teismui pateiktoje informacijoje. *Lis pendens* principas yra bendrasis proceso teisės principas, pagal kurį ieškinys nepriimtinas, jeigu atitinkamas ieškinys jau yra paduotas kitam teismui [sprendimai *Prancūzija / Parlamentas* (358/85 ir 51/86, EU:C:1988:431, 12 punktas); *Italija / Komisija* (C-138/03, C-324/03 ir C-431/03, EU:C:2005:714, 64 punktas) ir *Diputación Foral de Vizcaya ir kt. / Komisija* (C-465/09 P–C-470/09 P, EU:C:2011:372, 58 punktas) ir generalinės advokatės J. Kokott išvada byloje *Belov* (C-394/11, EU:C:2012:585, 43 punktas)].

34 — 2007 m. spalio 31 d. BOE, Nr. 276, p. 44436.

35 — Sprendimai *Epitropos tou Elegktikou Synedriou* (C-363/11, EU:C:2012:825, 21 punktas) ir *Belov* (C-394/11, EU:C:2013:48, 40 punktas ir nurodyta teismo praktika).

36 — Sprendimas *Belov* (C-394/11, EU:C:2013:48, 41 punktas ir nurodyta teismo praktika).

priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos „jurisdikcijos privalomumas“ buvo pirmą kartą paminėta Sprendime *Dorsch Consult*[37], nors pati sąvoka „privaloma jurisdikcija“ buvo pavartota dar prieš tai, siekiant patvirtinti teiginį, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija yra „valstybės narės teismas“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį[38].

39. Sprendime *Dorsch Consult*[39] Teisingumo Teismas išskyrė du jurisdikcijos „privalomumo“ aspektus: pirma, institucija, į kurią kreiptasi, iš tikrųjų suteikia vienintelę galimą teisių gynimo priemonę ir, antra, institucija, į kurią kreiptasi, priima privalomą galią turinčius sprendimus[40]. Vis dėlto toje byloje Teisingumo Teismas nepatikslino šio kriterijaus, suteikdamas pirmenybę vienam ar kitam aiškinimo variantui, nes toje byloje nagrinėjamos institucijos jurisdikcija buvo „privaloma“ abiem nurodytomis prasmėmis[41].

40. Kaip ir generaliniai advokatai D. Ruiz-Jarabo Colomer, J. Kokott ir M. Szpunar, manau, kad sąvoka „privaloma“ veikiau turi reikšti tai, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos sprendimai yra privalomi, o ne kad šioje institucijoje pareikštas ieškinys yra vienintelė galima teisių gynimo priemonė[42].

41. Iš tiesų Sprendime *Emanuel*[43](C-259/04, EU:C:2006:215) Teisingumo Teismas valstybės narės teismu, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį, laikė asmenį, įgaliotą apeliacine tvarka nagrinėti sprendimus, priimtus prekių ženklų registro, kuris *dalijosi šia kompetencija su bendrosios kompetencijos teismu* ir į kurį kreipimasis priklausė nuo ieškovo, kuris galėjo pasirinkti, į kurį teismą kreiptis su ieškiniu. Šio asmens sprendimai buvo privalomi[44].

37 — C-54/96, EU:C:1997:413.

38 — Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Almelo* (C-393/92, EU:C:1994:171, 21 punktas) ir generalinio advokato P. Lenz išvadą byloje *X* (228/87, EU:C:1988:276, 6 punktas; joje buvo pavartota sąvoka „privaloma kompetencija“); generalinio advokato P. Lenz išvadą byloje *Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark* (109/88, EU:C:1989:228, 17 punktas) ir generalinio advokato M. Darmon išvadą byloje *Almelo* (C-393/92, EU:C:1994:42, 30 ir 32 punktai). Sprendime *Vaassen-Göbbels* (61/65, EU:C:1966:39) nagrinėjamieji asmenys turėjo „kreiptis į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusią instituciją kaip į teismo instanciją“. Generalinis advokatas J. Gand išvadoje toje pat byloje *Vaassen-Göbbels* (61/65, EU:C:1966:25) pavartojo sąvoką „privalomoji instancija“. Šiuo klausimu dar žr. generalinio advokato P. Léger išvadą byloje *Mannesmann Anlagenbau Austria ir kt.* (C-44/96, EU:C:1997:402, 36, 37 ir 40 punktai) ir šios išvados 40 išnašą.

39 — C-54/96, EU:C:1997:413.

40 — Generalinio advokato P. Léger išvadoje byloje *Mannesmann Anlagenbau Austria ir kt.* (C-44/96, EU:C:1997:402, 36 punktas) šis kriterijus aiškinamas panašiai, dar prieš priimant Sprendimą *Dorsch Consult* (C-54/96, EU:C:1997:413). Remiantis minėta išvada, tarp kriterijų, į kuriuos atsižvelgtina, yra „privalomas kreipimasis į instituciją ginčo atveju“ ir „institucijos kompetencija nagrinėti ginčą priimant privalomą sprendimą“. Sprendime *Mannesmann Anlagenbau Austria ir kt.* (C-44/96, EU:C:1998:4) Teisingumo Teismas nenagrinėjo priimtinumo klausimo, tačiau nagrinėdamas klausimus netiesiogiai laikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusią instituciją „valstybės narės teismu“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį.

41 — Sprendimas *Dorsch Consult* (C-54/96, EU:C:1997:413, 28 ir 29 punktai). Sprendime *Gabalfrisa ir kt.* (C-110/98–C-147/98, EU:C:2000:145, 35 ir 36 punktai) Teisingumo Teismas taip pat atsižvelgė į tuos du privalomumo aspektus, kurie abu buvo įvykdyti. Be to, Sprendime *Torresi* (C-58/13 ir C-59/13, EU:C:2014:2088, 20 punktas) Teisingumo Teismas laikė „privaloma“ jurisdikciją institucijos, kurios kompetencija buvo numatyta teisės aktuose ir nebuvo *pasirinktinė* ir kurios sprendimai turėjo būti privalomai vykdomi. Ir šiuo atveju šie du aspektai yra įvykdyti. Šiuo klausimu taip pat žr. Sprendimą *Almelo* (C-393/92, EU:C:1994:171, 21 punktas) ir generalinio advokato M. Darmon išvadą byloje *Almelo* (C-393/92, EU:C:1994:42, 30 ir 32 punktai); generalinės advokatės J. Kokott išvadą byloje *Belov* (C-394/11, EU:C:2012:585, 47 punktas) ir generalinio advokato Y. Bot išvadą byloje *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:1979, 31 punktas).

42 — Šiuo klausimu žr. generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer išvadą byloje *Emanuel* (C-259/04, EU:C:2006:50, 29 punktas); generalinės advokatės J. Kokott išvadą byloje *Belov* (C-394/11, EU:C:2012:585, 48 ir 49 punktai) ir generalinio advokato M. Szpunar išvadą byloje *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (C-377/13, EU:C:2014:246, 40 punktas). Teisingumo Teismas valstybės narės teismu, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį, laikė institucijas, nagrinėtas sprendimuose *Emanuel* (C-259/04, EU:C:2006:215) ir *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (C-377/13, EU:C:2014:1754). Sprendime *Belov* (C-394/11, EU:C:2013:48, 54 punktas) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos „jurisdikcijos privalomumo“ klausimas nebuvo nagrinėjamas, nes nagrinėjamos institucijos sprendimai nebuvo teisminio pobūdžio.

43 — C-259/04, EU:C:2006:215.

44 — Be to, sprendimai iš esmės buvo galutiniai, jeigu tik dėl jų išimtiniais atvejais negalima pareikšti ieškinio dėl teisėtumo kontrolės (Sprendimas *Emanuel*, C-259/04, EU:C:2006:215, 21–25 punktai).

42. Be to, Sprendime *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* [45] Teisingumo Teismas „privaloma“ laikė *Tribunal Arbitral Tributário* (Portugalija) jurisdikciją, o tai buvo alternatyvaus mokestinių ginčų sprendimo institucija, kurios sprendimai buvo privalomi šalims. Mokesčių srityje, kaip ir byloje, kurioje priimtas tas sprendimas, apmokestinamasis asmuo galėjo kreiptis į administracinį teismą arba prašyti sudaryti mokestinį arbitražą, o mokesčių institucija privalėjo jo sprendimui paklusti. Taigi arbitražo teismas buvo ne papildoma mokesčių mokėtojui suteikiama teisinė priemonė, o tikra *tradicinio bylinėjimosi teisme alternatyva* [46].

43. Taigi iš minėtų sprendimų matyti, kad, Teisingumo Teismo nuomone, alternatyvios bylinėjimuisi teisme teisių gynimo priemonės buvimas griežtąja prasme nebūtinai reiškia, kad institucija, į kurią kreipiamasi su tokiu alternatyviu skundu, negali būti laikoma „valstybės narės teismu“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį [47]. Ši alternatyvi teisių gynimo priemonė gali skirtis nuo tradicinio būdo, kaip yra mokestinio arbitražo atveju, palyginti su administraciniu teismu. Nors vienintelės teisių gynimo priemonės buvimas yra paminėtas daugelyje Teisingumo Teismo sprendimų, kai tuose sprendimuose nagrinėta teisių gynimo priemonė tikrai buvo vienintelė galima teisių gynimo priemonė, Teisingumo Teismas niekada nėra pareiškęs, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos negalima laikyti „valstybės narės teismu“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį, remiantis vien tuo motyvu, kad nagrinėjamoje byloje buvo daugiau galimų teisių gynimo būdų [48].

44. Be to, man atrodo, Teisingumo Teismas taikė šį kriterijų nuo pat pradžių, kad neįtrauktų privačių arbitražo teismų, kaip jie suprantami klasikiniu požiūriu, nors pats „jurisdikcijos privalomumo“ kriterijus nebuvo paminėtas [49]. Taigi pagal teismo praktiką sutartinis arbitražo teismas nėra valstybės narės teismas, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį, nes *nėra nei* teisinės, nei faktinės *pareigos* sutarties šalims perduoti savo ginčą nagrinėti arbitražui, o atitinkamos valstybės narės

45 — C-377/13, EU:C:2014:1754.

46 — Sprendimas *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (C-377/13, EU:C:2014:1754, 29 punktas). Taip pat žr. generalinio advokato M. Szpunar išvadą toje pat byloje *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (C-377/13, EU:C:2014:246, 38–40 punktai). Sprendime *Broekmeulen* (246/80, EU:C:1981:218) Teisingumo Teismas taip pat priėmė nepriklausomos profesinės organizacijos pateiktą prejudicinį klausimą, nors ieškovas turėjo alternatyvą kreiptis į bendrosios kompetencijos teismus. Tačiau reikia pažymėti, kad šis alternatyvus būdas niekada nebuvo panaudotas praktiškai (žr. to sprendimo 15 ir 17 punktus). Be to, byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:2265), ūkio subjektas teoriškai galėjo pareikšti ieškinį *Teleklagenævnet*, nuolatinei viešajai ginčų sprendimo institucijai, arba tiesiogiai kreiptis į bendrosios kompetencijos teismus. Generalinio advokato Y. Bot teigimu, šis pasirinkimas nedraudžia pripažinti *Teleklagenævnet* privalomos jurisdikcijos (generalinio advokato Y. Bot išvada byloje *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:1979, 33 ir 38 punktai)). Tačiau Teisingumo Teismas nenagrinėjo jurisdikcijos privalomumo, nes *Teleklagenævnet* neatitiko nepriklausomumo kriterijaus (sprendimo 38 punktas).

47 — Tiesa, Nutartyje *Emmeci* (C-427/13, EU:C:2014:2121, 28–31 punktai) Teisingumo Teismas neseniai atsižvelgė į fakultatyvų ieškinio pobūdį, kad pripažintų, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos negalima laikyti valstybės narės teismu, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį. Tačiau reikia pabrėžti, kad toje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos sprendimai nebuvo privalomi. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos jurisdikcija tikrai nebuvo privaloma, kaip tai suprantama pagal Sprendime *Dorsch Consult* (C-54/96, EU:C:1997:413) pateiktą išaiškinimą. Šiuo klausimu ta pati situacija buvo byloje, kurioje priimta Nutartis *Cafom ir Samsung* (C-161/03, EU:C:2003:413, 14 ir 15 punktai).

48 — Šiuo klausimu žr. šios išvados 41 ir 46 išnašas. Tačiau Komisija per posėdį patvirtino, kad, aiškinant šią teismo praktiką *a contrario*, galima būtų prieiti prie išvados, jog yra reikalaujama, kad nagrinėjama teisių gynimo priemonė yra vienintelė pagrįsta teisių gynimo priemonė. Komisijos teigimu, vis dėlto reikėtų atsižvelgti į konkrečias teisines aplinkybes, kuriomis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija kreipiasi į Teisingumo Teismą (Sprendimas *Belov* (C-394/11, EU:C:2013:48, 41 punktas), siekiant išvengti tokio aiškinimo. Bet kuriuo atveju nemanau, kad *a contrario* aiškinimas šiuo klausimu būtų įmanomas, nes Teisingumo Teismas niekada nėra pripažinęs, kad teismų praktikoje nustatytų kriterijų sąrašas yra išsamus. Jis kaip tik jau yra pripažinęs, kad proceso, pagrįsto rungimosi principu, kriterijus nėra absoliutus (žr. šios išvados 24 punktą).

49 — Tačiau Sprendime *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (C-377/13, EU:C:2014:1754, 27 punktas) Teisingumo Teismas patvirtino, kad jo praktika dėl sutartinių arbitražo teismų yra susieta su šiuo kriterijumi.

viešosios valdžios institucijos nedalyvauja priimant sprendimą pasirinkti arbitražą ir neprivalo savo iniciatyva įstoti į procesą arbitražo teisme [50]. Tačiau Teisingumo Teismas pripažino pagal teisės aktus įsteigto arbitražo teismo, kurio sprendimai šalims buvo privalomi ir kurio jurisdikcija nepriklausė nuo šalių susitarimo, pateiktų prejudicinių klausimų priimtinumą [51].

45. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos sprendimo privalomumas tikrai yra būtinas kriterijus, kad šią instituciją būtų galima laikyti „valstybės narės teismu“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį, tačiau vien jo nepakanka, norint šios institucijos jurisdikciją laikyti „privaloma“, kaip tai suprantama pagal teismo praktiką, susijusią su SESV 267 straipsniu. Šiuo klausimu taip pat svarbu tai, kad nagrinėjama institucija būtų numatyta teisės aktuose ir jos jurisdikcija nepriklausytų nuo šalių valios [52]. Primenu, kad, mano nuomone, vis dėlto nebūtina, kad skundas šiai institucijai būtų vienintelė galima teisių gynimo priemonė.

46. Jeigu būtų laikomasi priešingo požiūrio, galima būtų teoriškai kelti klausimą dėl Ispanijos administracinių teismų „jurisdikcijos privalomumo“ jiems nagrinėjant administracinį skundą, tiesiogiai pateiktą šiems bendrosios kompetencijos administraciniams teismams viešųjų pirkimų srityje. Man atrodo, tokiu atveju administracinis teismas negalėtų būti laikomas „privalomu“, nes administracinis skundas nebūtų vienintelė esama teisių gynimo priemonė [53].

47. Man atrodo, pranašumai, susiję su SESV 267 straipsnio aiškinimu, leidžiantys tokią instituciją kaip *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* laikyti „valstybės narės teismu“, nepaisant to, kad yra alternatyvi teisių gynimo priemonė, nusveria galimus šio aiškinimo trūkumus. Iš tiesų galimybė pasirinkti vieną iš kelių teisių gynimo priemonių leidžia asmenims pasirinkti tokią teisių gynimo priemonę, kuri jiems atitinkamu atveju atrodo tinkamiausia [54]. Institucijos, atsakingos už specializuotų ieškinių nagrinėjimo procedūras, kaip antai *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* viešųjų pirkimų srityje, gali turėti daug žinių, kurios leidžia greitai ir panaudojant ekspertines žinias išnagrinėti joms perduotus ginčus. Tačiau gali būti, kad toje pačioje viešųjų pirkimų srityje kai kurie skundai labiau susiję su bendrosios administracinės teisės klausimais. Tokiu atveju privalomas ieškinys specializuotai institucijai neturėtų prasmės, jeigu bendrosios kompetencijos teismas būtų labiau kvalifikuotas išspręsti ginčą [55].

50 — Sprendimai *Nordsee* (102/81, EU:C:1982:107, 10–12 punktai); *Denuit ir Cordenier* (C-125/04, EU:C:2005:69, 13 ir 16 punktai ir juose nurodyta teismo praktika) ir *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (C-377/13, EU:C:2014:1754, 27 punktas). Taip pat žr. Nutartį *Merck Canada* (C-555/13, EU:C:2014:92, 17 punktas).

51 — Sprendimai *Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark* (109/88, EU:C:1989:383, 7–9 punktai) ir *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (C-377/13, EU:C:2014:1754, 28 ir 29 punktai). Taip pat žr. Nutartį *Merck Canada* (C-555/13, EU:C:2014:92, 18 ir 19 punktai).

52 — Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (C-377/13, EU:C:2014:1754, 29 punktas).

53 — Šiuo klausimu žr. generalinės advokatės J. Kokott išvadą byloje *Belov* (C-394/11, EU:C:2012:585, 48 punktas). Tačiau jeigu administracinis skundas paduodamas tik po to, kai sprendimą priima specializuota institucija, kaip antai *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic*, problemų nekyla, nes šiuo etapu kreiptis į bendrosios kompetencijos administracinius teismus tampa neabejotinai privaloma. Tačiau reikia pažymėti, kad, Ispanijos vyriausybės teigimu, tokios institucijos kaip *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* sprendimai retai kada skundžiami administraciniam teismui, taigi dažnai šių institucijų sprendimai yra galutiniai.

54 — Nereikia pamiršti, kad civilinėse bylose gali būti ir alternatyvių teismų. Žr., be kita ko, 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, p. 1) 7 ir 8 straipsnius, kuriuose išvardijami keli alternatyvūs civilinių bylų teismai.

55 — Dėl teismų specializacijos žr. generalinio advokato M. Szpunar išvadą byloje *Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta* (C-377/13, EU:C:2014:246, 50 punktas).

48. Reikia pažymėti, kad *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* sprendimai yra privalomi šalims ir juos vykdantiems asmenims [56]. Be to, jų padariniai prilygsta pirmosios instancijos administracinių teismų sprendimų padariniams, nors ieškinys yra paduodamas atitinkamam aukštesnės kompetencijos administraciniam teismui. Man atrodo, jeigu nėra paduotas ieškinys pagal administracinės teisenos procesą, *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* sprendimai reiškia privalomą ir galutinį perkančiosios organizacijos ir konkurso dalyvio ginčo išsprendimą [57]. Taigi šie sprendimai turi analogišką galią kaip ir sprendimai, turintys *res judicata* galią.

49. Iš viso to, kas nurodyta pirmiau, darytina išvada, kad *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* kaip kolegiali specializuota administracinė institucija, įsteigta nacionalinės teisės aktais, kurios teisės aktuose numatyta kompetencija nepriklauso nuo šalių valios ir kuri priima privalomą sprendimą, atitinka teismo praktikoje nustatytus kriterijus, kad ją būtų galima laikyti „valstybės narės teismu“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį. Tai ji nagrinėja ginčą ir turi priimti sprendimą vykstant procedūrai, kurios metu priimamas teisminio pobūdžio sprendimas. Todėl Teisingumo Teismas yra kompetentingas priimti sprendimą dėl šios institucijos pateiktų prejudicinių klausimų ir prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

IV – **Išvada**

50. Atsižvelgdamas į pateiktus svarstymus, siūlau Teisingumo Teismui pripažinti, kad jis yra kompetentingas priimti sprendimą dėl *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* pateiktų prejudicinių klausimų.

56 — Pagal Dekreto Nr. 221/2013 26 straipsnį *Tribunal Català de Contractes del Sector Públic* gali nustatyti perkančiųjų organizacijų priimtų sprendimų teisėtumą, ir atitinkamais atvejais juos panaikinti, be to, įpareigoti perkančiąją organizaciją atlyginti suinteresuotajam asmeniui patirtą žalą. Ši institucija taip pat turi dalykinę kompetenciją priimti sprendimą dėl laikinųjų priemonių taikymo prieš paduodant specialųjį skundą dėl viešųjų pirkimų ir spręsti negaliojimo klausimus, grindžiamus konkrečiais pirkimų negaliojimo atvejais.

57 — Primenu, kad, Ispanijos vyriausybės teigimu, šie sprendimai retai kada ginčijami (žr. šios išvados 53 išnašą).